

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 467/2019-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 26. novembra 2019 predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľiek [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Dušanom Klimom, advokátska kancelária, Sládkovičova 16/61, Žiar nad Hronom, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod č. k. 8 C 141/2007-509 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. apríla 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľky“), ktorou namietajú porušenie základných práv podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod č. k. 8 C 141/2007-509 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd uznesením č. k. 8 C 141/2007-509 z 9. januára 2018 rozhodol o nároku na náhradu trov konania prvej inštancie a trov odvolacieho konania, ktoré bolo právoplatne skončené rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 Co 92/2014 z 21. júla 2015. Proti označenému uzneseniu okresného súdu žalovaný podal 14. marca 2018 odvolanie, ku ktorému sa sťažovateľky vyjadrili 20. apríla 2018.

3. Sťažovateľky v odôvodnení ústavnej sťažnosti uviedli, že *„na základe nekonania Okresného súdu... podali na súd žiadosť o oznámenie kedy bolo odvolanie zaslané odvolaciemu súdu*

... Prvoinštančný súd na žiadosť odpovedal dňa 1.4.2019. Z vyjadrenia je tak preukázané a nesporné, že po dobu viac ako 1 roka nebol schopný odvolanie odoslať Krajskému súdu, čím objektívne znemožnil vyššej súdnej autorite konať a rozhodnúť v merite veci a vytvoril tak z dôvodu technických príčin bezdôvodný prietah v konaní.

... Sťažovatelia majú za to, že postupom okresného súdu v posudzovanom konaní narušil plynulosť konania jeho postup bol neefektívny, má taktiež za to že obdobie nečinnosti, v ktorom okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka

... Prietahy sú spôsobené výhradne postupom súdu...“.

V ďalšom sťažovateľky poukázali na judikatúru ústavného súdu týkajúcu sa zbytočných prietahov v konaní.

4. Na základe uvedených skutočností sťažovateľky navrhli, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol o nej nálezom, v ktorom vysloví, že ich základné práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli porušené, zaviaže okresnému súdu podané odvolanie spolu so spisom urýchlene odoslať krajskému súdu, prizná sťažovateľkám primerané finančné zadost'učinenie v sume 2000 €, ako aj náhradu trov konania.

5. V súlade s čl. X bodom 5 písm. c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 (ďalej len „rozvrh práce“) bola vec 17. októbra 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Milošovi Maďarovi a v zmysle čl. II bodu 3 písm. a) rozvrhu práce bola prejednaná v prvom senáte ústavného súdu v zložení Jana Baricová – predsedníčka senátu, Rastislav Kaššák a Miloš Maďar.

II.

Relevantná právna úprava a posúdenie veci ústavným súdom

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

9. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 písm. a) až g) zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, ktorý je neprípustný, ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, ktorý je podaný oneskorene alebo ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy túto poskytuje v rozsahu vyplývajúcom z ustanovení čl. 125 – 140 ústavy, a to za presne vymedzených procesných podmienok vrátane kvalifikovaného podania, návrhu na začatie konania, ktorého náležitosti sú bližšie ustanovené v § 43, § 122, § 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde. Až na výnimky, ktoré v danej veci nie sú relevantné, je ústavný súd pritom viazaný návrhom na začatie konania (§ 45 zákona o ústavnom súde). Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom návrhu na začatie konania, teda tou časťou sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Ústavný súd zdôrazňuje, že viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania osobitne platí v prípadoch, v ktorých osoby požadujúce ochranu svojich základných práv a slobôd sú zastúpené advokátom.

11. Vychádzajúc z obsahu ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že ústavná sťažnosť napriek tomu, že sťažovateľky sú zastúpené kvalifikovaným právnym zástupcom – advokátom, nespĺňa zákonom predpísané náležitosti návrhu na začatie konania pred ústavným súdom ustanovené v § 43 ods. 1 a v § 123 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

12. Podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 39 musí obsahovať aj dátum narodenia navrhovateľa, ak ide o fyzickú osobu, identifikačné číslo navrhovateľa, ak ide o právnickú osobu, bydlisko alebo sídlo navrhovateľa, označenie subjektu, proti ktorému návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy.

13. Podľa § 123 zákona o ústavnom súde:

(1) Ústavná sťažnosť musí okrem všeobecných náležitostí návrhu na začatie konania podľa § 43 obsahovať

- a) označenie toho, kto podľa sťažovateľa porušil jeho základné práva a slobody,
- b) označenie právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým podľa sťažovateľa boli porušené jeho základné práva a slobody,
- c) označenie základných práv a slobôd, ktorých porušenie sťažovateľ tvrdí,
- d) konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd.

14. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že sťažovateľky v petite predloženého návrhu koncipovaného kvalifikovaným zástupcom neuviedli, proti komu sťažnosť smeruje, a neoznačili ani zásah, ktorým mali byť porušené ich označené práva. Sťažovateľky za porušovateľa svojich práv označili okresný súd, avšak len v záhlaví a v obsahu návrhu, nie aj v jeho petite. V petite ústavnej sťažnosti neoznačili ani napadnuté konanie, v ktorom malo dôjsť k porušeniu ich práv, a to uvedením jeho spisovej značky.

15. Po posúdení obsahu tejto ústavnej sťažnosti ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať právneho zástupcu sťažovateľky na odstránenie jej nedostatkov (§ 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde), pretože v tomto prípade by ich odstránenie aj tak viedlo len k zjavne bezúspešnému uplatneniu sťažovateľkou namietaných práv, resp. z pohľadu princípu materiálnej ochrany ústavnosti by na výsledok prerokovania tejto veci nemalo žiaden vplyv (pozri body 18 až 20 tohto odôvodnenia).

16. V súvislosti s nedostatkom zákonom ustanovených náležitostí ústavnej sťažnosti ústavný súd pripomína, že tieto nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na takýto postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom, pričom z doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania (napr. IV. ÚS 77/08, I. ÚS 368/2010, III. ÚS 357/2010, II. ÚS 309/2010, I. ÚS 162/2010, IV. ÚS 234/2010, III. ÚS 206/2010, IV. ÚS 159/2010, IV. ÚS 213/2010, IV. ÚS 134/2010). Ústavný súd v tejto súvislosti už vo svojom uznesení sp. zn. II. ÚS 117/05 z 11. mája 2005 uviedol: „Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov advokát je povinný dôsledne využívať všetky právne prostriedky, a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom.“ Aj v tomto ohľade naďalej zostáva v platnosti zásada „vigilantibus iura scripta sunt“, t. j. bdelym patrí právo, a to o to zvlášť, ak ide o osoby práva znalé (napr. advokáta).

17. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že ústavná sťažnosť vykazuje taký nedostatok náležitostí ustanovených zákonom, že nie je možné preskúmať splnenie hoci len procesných podmienok konania pred ústavným súdom, a preto ju z uvedeného dôvodu odmietol už pri jej predbežnom prerokovaní [§ 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde].

18. Nad rámec dôvodov, ktoré viedli k odmietnutiu ústavnej sťažnosti, ústavný súd dodáva, že v okolnostiach prípadu sťažovateľiek prichádzalo do úvahy odmietnutie ústavnej sťažnosti aj z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti. Ako možno vyvodiť z doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu, zjavná neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy môže vyplývať aj z toho, že porušenie uvedených práv sa

namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, v ktorom už označený všeobecný súd meritórne rozhodol pred podaním ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (II. ÚS 184/06), a preto už k namietanému porušovaniu označeného práva nečinnosťou tohto orgánu nemôže dochádzať (m. m. II. ÚS 387/06).

19. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie tohto práva ešte mohlo trvať (napr. I. ÚS 116/02, IV. ÚS 637/2013). Ak v čase doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu už nemôže dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde), pretože konanie o takej ústavnej sťažnosti pred ústavným súdom už nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. I. ÚS 6/03). Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri Miroslav Mazurek proti Slovenskej republike, rozhodnutie o sťažnosti č. 16970/05 z 3. marca 2009).

20. Podľa názoru ústavného súdu v prípade, ak by právny zástupca sťažovateľky postupoval pri písaní ústavnej sťažnosti v tejto veci s náležitou odbornou starostlivosťou, nemohli by mu uniknúť právne skutočnosti dôležité pre jej posúdenie zistené ústavným súdom, ktorý v súčinnosti s okresným súdom zistil, že po tom, čo sa sťažovateľky 20. apríla 2018 vyjadrili k odvolaniu žalovaného, okresný súd 16. mája 2018 predložil spis spolu s odvolaním na rozhodnutie krajskému súdu. Krajský súd odvolanie žalovaného posúdil podľa jeho obsahu ako návrh na opravu uznesenia, preto 8. júna 2018 vrátil spis okresnému súdu bez rozhodnutia o odvolaní s pokynom, aby okresný súd vydal opravné uznesenie. Okresný súd v súlade s pokynom odvolacieho súdu vydal 18. júna 2018 opravné uznesenie č. k. 8 C 141/2007-532 (ďalej aj „opravné uznesenie“), ktorým opravil záhlavie uznesenia č. k. 8 C 141/2007-509 z 9. januára 2018 v časti označenia žalovaného. Opravné uznesenie okresného súdu bolo doručené právnomu zástupcovi sťažovateľiek 27. októbra 2018

a 6. decembra 2018 nadobudlo právoplatnosť. Keďže opravným uznesením nedošlo k zmene výroku uznesenia okresného súdu č. k. 8 C 141/2007-509 z 9. januára 2018, toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 17. marca 2018. Ústavná sťažnosť namietajúca postup okresného súdu vo veci odvolania žalovaného proti uzneseniu okresného súdu z 9. januára 2018 bola ústavnému súdu doručená 29. apríla 2019, resp. podaná na poštovú prepravu 25. apríla 2019, teda po tom, čo súdy konajúce vo veci sťažovateľiek právoplatne rozhodli. Z uvedeného je zrejmé, že okresný súd v čase podania ústavnej sťažnosti už nemohol žiadnym ústavne relevantným spôsobom ovplyvniť priebeh napadnutého konania, prípadne prieťahy v ňom (IV. ÚS 214/03, II. ÚS 1/05), keďže v tom čase už bolo o nároku na náhradu trov konania (teda vo veci odvolania žalovaného) právoplatne rozhodnuté, v dôsledku čoho bola odstránená právna neistota sťažovateľiek. Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že v čase doručenia ústavnej sťažnosti bolo okresným súdom rozhodnuté aj o výške náhrady trov konania, a to uznesením vyššieho súdneho úradníka sp. zn. 8 C 141/2007 zo 16. apríla 2019.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. novembra 2019

Jana B a r i c o v á
predsedníčka senátu